

vantso@vantso.org.tr

www.vantso.org.tr

Sınır Ticaret Raporu 2020

HAZIRLAYAN: MESUT TUNÇDEMİR

ÖNSÖZ

Dış ticaret, tüm sektörler entegre bir şekilde, ithalat ve ihracatı kapsayan ana sektör olarak karşımıza çıkmaktadır. Dış ticareti sadece ürün ithal etmek veya ihraç etmek üzere ele almak yanlış bir bakış açısıdır. Bu kapsamda dış ticareti ele alırken, üretim, hammadde, mamul, yarı mamul, pazarlama, satış, ekonomi ve ticareti kapsayan tüm terimlerle birlikte anabiliriz.

Dış ticaret, ülkelerin belirlemiş oldukları mevzuat çerçevesinde şekillenmekte ve uygulanmaktadır. Sınır ülkelerin birbirleri ile olan ticari ilişkileri, pazar arayışları nedeniyle uzak ülkelerle yapılan girişimler ve turizmin dış ticaret ile ilişkilendirilmesi, dolayısıyla dış ticaretin geniş çerçevede ele alınması sektörün daha iyi anlaşılmasını ve değerlendirilmesini sağlayacaktır.

Bizler, bu çalışmanın hazırlanmasında; yüzyıllardır süregelen İran İslam Cumhuriyeti ile olan ilişkilerimiz çerçevesinde gelişen karşılıklı dış ticaretimizi ele almaya çalıştık.

17 Mayıs 1639'da Osmanlı İmparatorluğu ve Safevi Devleti arasında imzalanan Kasr-ı Şirin Antlaşmasıyla, bugünkü İran sınırimız netlik kazanmış ve yaklaşık 380 yıldır komşuluk ve akrabalık ilişkileri ile birlikte, dış ticaretimiz ve ikili ilişkilerimiz şekillenmiştir.

25.01.2016 tarihli ve 2016/8478 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Ülkemizin Doğu ve Güneydoğu Anadolu Coğrafi Bölgelerine kara sınırı bulunan komşu ülkelere ithalat yoluyla daha düşük maliyette ticaret yapılması ve söz konusu bölge illerinin ekonomik kalkınmaları yönünde adım atılması hedeflenmiştir. Bu kapsamda kentimizde, 500'e yakın firma, İran ile sınır ticareti kapsamında, belirlenen yasa çerçevesinde ithalat ve ayrıca ihracat yapmaktadır. Bu ticaretin gelişmesi ile birlikte bölge illerinde ekonomik canlılık meydana gelmiş ve İran ile Türkiye ilişkilerinin gelişmesi ve dış ticaret hacminin artması hususunda faydalar sağlanmıştır.

Bu çalışma hazırlanırken, reel rakamlar ve veriler ile ilgili kurumlardan bahse konu ticarete ilişkin hazırlanan raporlamalar incelenerek sağlıklı bir çalışma meydana getirilmeye çalışılmıştır.

Beklentimiz, dış ticaret başta olmak üzere sınır ticaretinde faaliyet gösterenler ve bu sektöre yeni girecekler için bu çalışmanın fayda sağlamasıdır. Bu çalışma ile birlikte Odamız bünyesinde oluşturulan Dış Ticaret Birimimiz; uzman kadrosuyla tüm konulara açıklık getirmek ve kent ekonomisine fayda sağlayan bu sektörün gelişmesi için üyelerimiz ve tüm yatırımcılara bilgi aktarımında bulunmak üzere, profesyonel ve güncel bir anlayışla hizmet üretmektedirler.

Son olarak bu çalışmanın sınır ticaretine ilişkin akla gelecek tüm sorulara bir yanıt niteliğinde hazırlandığını ve sınır tanımadan tüm ilgililere ulaştırılmak üzere odamızın web sayfasında yayımlanacağını belirtir, tüm okurlara fayda sağlayacağını ümit ederek saygılarımı sunarım.

GİRİŞ

Sınır ticareti ülkenin kara sınırı olan devletlerle yaptığı genellikle özel bir rejime tabi olan bir ticaret şeklidir. Komşu ülkeler arasında varılan karşılıklı anlaşmalarla düzenlenir. Sınır ticareti genellikle sınırın iki yakasındaki bölge halkının ihtiyaçlarını karşılama amacına yöneliktir.

Türkiye’de sınır ticareti ilk defa Ağrı-Gürbulak sınır kapısında başlatılmış, Daha sonra 1985 yılında Gaziantep-Ünlüpınar ve Karkamış sınır kapılarından Suriye ile, 1986 yılında Hatay-Cilvegözü sınır kapısından Suriye ile, 1987 yılında Van-Kapıköy sınır kapısından İran ile sınır ticareti başlatılmıştır. 1988 yılında Hakkâri-Esendere, 1989 yılında da Artvin-Sarp sınır kapısı sınır ticaretine açılmıştır.1989 yılında Erzurum ilinin Ağrı-Gürbulak sınır kapısından İran’la, Artvin-Sarp sınır kapısından ise BDT(Bağımsız Devletler Topluluğu) ile sınır ticareti yapmasına karar verilmiştir.1990 yılında Kars ilinin Ağrı-Gürbulak sınır kapısından İran’la, Artvin-Sarp sınır kapısından ise BDT ile komşu il statüsünden yararlanarak sınır ticareti yapmalarına izin verilmiştir. Yine aynı yılın ortalarında Mardin, Hakkâri ve Şırnak illerinin Mardin-Habur sınır kapısından sınır ticareti yapmalarına karar verilmiştir.

Sınır ticareti yapılan bölgeler, Doğu ve Güneydoğu’daki az gelişmiş bölgelerimizdir. Özellikle bölgelerarası gelişmişlik uçurumunun ortadan kalkması açısından sınır ticareti son derece önem taşımaktadır. Özellikle Doğu ve Güneydoğu’da bugüne kadar ülkemizin en büyük derdi olan terör, belirli ölçüde stabil hale getirilmiştir. Bundan sonra, o bölgelerin, kalkınmış bölgelerimiz seviyesine ulaştırılması söz konusudur. Onun için de, bu bölgedeki esnaf, sanatkâr ve ticaret erbabının sınır ticaretinden yararlanması çok doğaldır ve o bölgenin ticarî hacminin gelişmesi, işsizliğin önlenmesi, o bölgede yapılan sınır ticaretiyle çok ilişkili hale gelmiştir.

1. SINIR TİCARETİ KAVRAMININ TANIMI, KAPSAMI VE AMACI

Sınır Ticaretinin Tanımı ve Amacı

Sınır Ticaretinin Tanımı

Sınır ticareti; “Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde bulunan sınır illerinde mukim gerçek kişilerin zaruri ihtiyaçlarını karşılamak üzere karşılıklı olarak yaptıkları ticari işlemler” şeklinde tanımlanmaktadır. 25.01.2016 tarih ve 2016/8478 Sayılı Bakanlar Kurulu eki “Sınır Ticaretinin Düzenlenmesine İlişkin Karar” kapsamında yer alan illerin ihtiyaçlarının bir kısmının, sınır komşusu ülkelerden ithalat yoluyla daha düşük maliyetle karşılanması ve bu illerimizin ihracatının artırılması suretiyle söz konusu illere ekonomik canlılık kazandırılması amacıyla yapılan ticari işlemlerdir. Sınır ticaretinin ayrıca Sınır Ticaret Merkezlerinden de yapılması mümkündür.

Sınır ticareti ülkenin kara sınırı olan devletlerle yaptığı genellikle özel bir rejime tabi olan bir ticaret şeklidir. Komşu ülkeler arasında varılan karşılıklı anlaşmalarla düzenlenir.

Sınır ticareti yapılan iller ve bunların hangi sınır kapısından hangi ülkelerle sınır ticareti yapacaklar yan tarafta belirtilmiştir.

Sınır ticareti genellikle sınırın iki yakasındaki bölge halkının ihtiyaçlarını karşılama amacına yöneliktir.

Sınır Ticaret Merkezi (STM)

2016/8478 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı kapsamında öngörülen, sınırdaki kurulan ve sınır ticareti kapsamında ihracat ve ithalat yapılabilen alanların yer aldığı, Türkiye Cumhuriyeti Gümrük Bölgesi dışında addedilen yerleri ifade eder. Diğer bir deyişle sınır ticareti kapsamında kurulan mağazaların bulunduğu ve iki sınır ili arasında ticaretin yapıldığı yerlerdir.

Gümrük hattı üzerinde, aşağıdaki tabloda gösterilen Sınır Ticaret Merkezinden karşılıklarında belirtilen ülke ile sınır ticareti yapılabilir.

SINIR TİCARET MERKEZLERİ

- ➔ Ağrı-Sarısu-İran
- ➔ Hakkari-Esender-İran
- ➔ Van-Kapıköy-İran
- ➔ Iğdır-Dilicu-Nahçıvan

SINIR TİCARETİ YAPACAK İLLER VE SINIR KAPILARI

Ağrı-Gürbulak-İran

Van-Kapıköy-İran

Hakkari-Esender-İran

Hakkari-Habur-Irak

Hakkari-Derecik-Irak

Hakkari-Üzümlü-Irak

Artvin-Sarp-Gürcistan

Iğdır-Dilicu-Nahçıvan

Iğdır-Gürbulak-İran

Kars-Dilicu-Nahçıvan

Ardahan-Türkgözü-Nahçıvan

Gaziantep-Karkamış-Suriye

Kilis-Öncüpınar-Suriye

Hatay-Cilvegözü-Suriye

Mardin-Nusaybin Şenyurt-Suriye

Şırnak-Habur-Irak

Şanlıurfa-Akçakale-Suriye

Sınır Ticaretinin Amacı

Sınır ticareti ilke olarak, sınır bölgelerinin iki yanında kalan halkın bölgesel ihtiyaçlarının karşılanmasını içerir. Bu tür ticaretten beklenen amaç, sınır bölgelerinde yaşayan halkın ihtiyaç duyduğu maddelerin daha kolay temin edilmesi, sınır bölgelerinde karşılıklı güven ortamının artmasına katkıda bulunulması, bölge ekonomisine canlılık getirilmesi, mal kaçakçılığının her türlüşünün asgariye indirilmesi, formel işlemleri basitleştirerek, bürokratik işlemlerin azaltılması yoluyla dış ticaret hacminin genişletilmesi, bölge insanının refah düzeyinin yükseltilmesi, istihdamın artırılması, sınır ticareti yoluyla dış ticaretle uğraşan müteşebbis ruhunun oluşumuna katkıda bulunulması vb' dir. .

Sınır Ticaretinin Bölge Kalkınması İçin Gerekliği

Sınır ticareti, bölgenin kalkınmasına yardımcı olmalıdır. Bu ticareti belli bir kesim veya birkaç firma yerine halkın tabanına yayarak uygulamak bölgenin kalkınması ve belli bir refah düzeyine ulaşması için gereklidir. Bölgede yaşayan ve geçimini sınır ticaretinden sağlayan insan sayısı çok azdır. Amaç bu insanların sayısını ve düzenli ticareti arttırmaktır.

Sınırdan geçirilen mallar sadece sınır ticaretine yetkili iller içerisinde yapılması ve bu kapsamda getirilen malların o illerin ihtiyaçlarında kullanılması esastır. Fakat sınırdan geçen malların Türkiye'nin her tarafına dağıldığı görülmektedir. Örneğin, Güneydoğu Anadolu Bölgesinde sınır ticareti kapsamında getirilen akaryakıtın başka bölgelerde satıldığı gözlemlenmektedir. Böylece sınır ticareti esas amacından saptırılmaktadır.

Komşu ülkelerde ticaretin geliştirilmesinde kullanabileceğimiz önemli bir araç olan sınır ticaretine geçmişte yapılan bazı hatalı uygulama ve değerlendirmeler sonucu, gereken değerin verilmediği görülmektedir. Sınır ticareti ilke olarak sınır bölgesinin iki yanında kalan halkın bölgesel ihtiyaçlarının karşılanmasını içerir. Bu ticarete beklenen amaç sınır bölgelerinde yaşayan halkın ihtiyaç duyduğu maddelerin hem daha kolay temin edilmesi hem de sınır bölgelerinden karşılıklı güven ortamını artmasına katkıda bulunmasıdır. Artan sınır ticareti ile ülkemiz mallarının komşu ülkelerde daha iyi tanınması ve yaygınlaşması bunun sonucu mallarımıza olan talebin artması olacaktır.

Sınır ticareti normal ticarete göre daha kolay geliştirilebilen bir ticaret türüdür. Normal dış ticaret belli bir sermaye birikimi gerektirdiği için küçük bir kesim yapabilirken sınır ticaretini daha yaygın bir kesimin yapabileme şansı vardır. Bölgede sınır ticareti ile iştiğal edenlerin sayısının artması ve ticaretin gelişmesi ile o bölgenin gelir seviyesi artacaktır.

Bu yüzden sınır ticaretine önem verilmesi bilhassa sınır ticareti için de açık Pazar uygulanmasının gerçekleştirilmesi ve yaygınlaştırılması üzerinde durulması gerekir.

Sınır illerinde yaşayan halkın bazı bireysel ihtiyaçlarını daha iyi koşullarda komşu ülkelerden karşılamaları yanında kendi ürettiklerini de sınır ötesi komşularına satarak gelir elde etmesini sağlayacak açık Pazar uygulaması bireysel gelir artışı yanında sınır illerinde ticaretin gelişmesini de sağlayacaktır. Bölgede sınır ticareti dolayısıyla açık Pazar uygulaması ile bölge halkının ihtiyaçları yerinde karşılanacak ve bölge ekonomisine canlılık getirecektir.

Sınır ticaretinin tamamen ortadan kaldırılması için bazı girişimlerin olduğu bilinmektedir. Hâlbuki sınır ticareti özellikle sınır illerinde bulunan halkın birinci derecede gelir kaynağıdır. Gaziantep, Kilis, Şanlıurfa, Şırnak, Mardin vb illerde yaklaşık 65.000 kamyon şoförü geçimlerini sınır ticaretinden sağlamaktadır. Bu rakam göz önüne alındığında sınır ticareti ülkemiz için büyük bir istihdam kaynağıdır.

Sınır ticareti kapsamında ithalatı yapılabilecek ürünlere ilişkin listeler, Ticaret Bakanlığı İhracat Genel Müdürlüğü tarafından her yıl Ocak ayında belirlenerek ilgili valiliğe gönderilir, listeler daha sonra esnaf ve tüccara duyuru yapılması için ilgili ticaret ve sanayi odasına gönderilir. Bu dönemde ticaret odasına yapılan başvurular alınarak il değerlendirme komisyonuna götürülür ve buradan talep edilen ürünlerin eşit paylaşım yapılır.

Gümrük vergisi avantajı nedeniyle büyük şehirlerdeki bazı işadamlarının sınır ticareti yapılan illerdeki kişiler adına belge alarak, istedikleri malları indirimli tarifeden ithal edip satıyorlardı. Yetkililer, bu nedenle büyük boyutlara ulaşan sınır ticaretinin, yöre insanına yarar sağlamaktan çok, belge almaktan taşımacılığa kadar belli bir çıkar zinciri oluşmasına neden olduğuna dikkati çekmişlerdir.

SINIR TİCARETİNİN GENEL OLARAK EKONOMİYE KATKILARI

Sınır Ticaretinin Ekonomiye Katkıları

Sınır ticareti ile sınır illerinde yaşayan insanımızın ihtiyaçları daha ucuz ve kolay yoldan karşılanmakta ayrıca mal kaçakçılığının her türlü asgariye indirilebilmektedir. Sınır ticaretinin ekonomiye katkılarından en önemlisi istihdama yaptığı katkıdır. Bu şekilde sınır ticareti yapılan bölgelerde halkın refah düzeyi artmakta, normal halkta müteşebbis ruhunun gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Ayrıca bürokratik işlemlerinin az olması dolayısıyla ülkenin dış ticaret hacminin gelişmesine de katkıda bulunmaktadır.

Sınır ticaretinin önemli yararlarından birisi de, özellikle üretimi ülkede coğrafik ya da farklı nedenlerle mümkün olmayan ürünlerin, sınır ülkelerinden kolaylıkla getirilebilmesi ve darboğazların aşılabilesidir. Örneğin Türkiye'nin sınır ticaretine başladığı 1978-1979 yıllarında en büyük sıkıntısı petrol yetersizliği idi. O zaman İran'la yapılan bir anlaşma ile sınırdan petrol getirilmesi karara bağlanmış ve Türkiye önemli bir eksiğini giderme yönünde adımlar atmıştı.

Tıpkı bunun gibi ülkemizde üretilmeyen baharat vb. tarım ürünlerinin yurt dışından sınır ticareti yoluyla getirilmesi, normal ithalata kıyasla daha ucuz olmaktadır.

Diğer önemli bir nokta ülkemizde nakliyecilik ile yaşamını sürdüren büyük bir kitle mevcuttur. Bu kesimin kazançları, karşı karşıya oldukları rekabet yüzünden sürekli düşmektedir. Bunların da motorini ucuz yollardan temin edebilmeleri biraz olsun bu kesimin kalkınmasına neden olmaktadır.

Sınır ticaretinin yapıldığı illerin genel olarak sosyo-ekonomik durumları geridir. Bu illerimizde yaşayan insanların önemli bir kısmı birincil sektörde çalışmakta ve geçimlerini bu sektörden sağlamaktadırlar. Sınır ticareti bu yörelerde yaşayan halkın genel olarak refahlarını artırmaktadır.

Örneğin 1990 yılında Kuveyt'in Iraklılar tarafından işgalinden sonra, Irak'a konulan ambargo sonucu sınır ticaretinin gerilemesi ile özellikle sınır illerimizde çok büyük ölçüde ekonomik ve sosyal sıkıntılar oluşmuştur. 1992 yılında, kanun hükmünde bir kararname çıkarılarak ve de 1615 Sayılı Gümrük Kanununa dayanılarak, sınırdan yurda giren kamyonların mutad depolarındaki mazot ve akaryakıtlar Gümrük Vergisinden muaf tutulmuş, Akaryakıt Tüketim Vergisi ve KDV alınmamıştı. Bu uygulamalar o zaman çok büyük sıkıntılara maruz kalmış yöre halkı için bir cankurtaran simidi olmuştur. (Yıldırım, TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 21, Yasama Yılı 2, Birleşim 115, 22.06.2000). Sınır ticareti Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinin en önemli gelir kaynaklarından biridir. Sınır ticareti, devletin izin verdiği meşru bir ticaret şeklidir. Gıda ürünleri bu ticaretin ağırlıklı bir kalemini oluşturmaktadır. Nitekim sınır ticareti yapan illerin sosyo-ekonomik durumlarına bakıldığında, bunların sınır ticaretinin yarattığı canlılık sayesinde önemli istihdam ve gelir artışı kaydettikleri görülmüştür.

Sınır Ticareti İle İlgili Başvurulabilecek Mevzuatlar

- 2016/8478 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı.
- 2016/11 Sınır Ticaretinin Uygulanmasına İlişkin Tebliğ.
- 4458 sayılı Gümrük Kanununun 16 ncı ve 172 nci
- 637 sayılı Ekonomi Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 7 nci maddeleri ve belirtilen kanun ve kararların alt maddeleri.

Sınır Ticaretini Kimler Nerelerden Yapabilir?

2016/8478 Sayılı Karar kapsamındaki illerde en az 1 (bir) yıldır yerleşik olarak faaliyette bulunan esnaf ve tacir sınır ticareti kapsamında ürün giriş ve çıkışına yetkili "Gümrük Kapısından" veya "Sınır Ticareti Merkezlerinden" ithalat ve ihracat yapabilirler.

Sınır Ticaret Belgesi (STB) Ve İthalat Uygunluk Belgesi (İUB) Nedir?

- STB ; Sınır ticareti kapsamında ihracat ve ithalat yapılması ile Sınır Ticaret Merkezinde (STM) mağaza kiralanması için Valilik tarafından düzenlenen belgedir.
- İUB ; İlgili gümrük kapısından ve Sınır Ticaret Merkezlerinden ithalat yapılması için Ticaret ve Sanayi Odaları tarafından düzenlenen belgedir.

Sınır Ticareti İl Değerlendirme Komisyonu Nedir ve Kimlerden Oluşur?

İl Değerlendirme Komisyonu, Sınır Ticaretinin Düzenlenmesine İlişkin Karar kapsamındaki illerde sınır ticaretine ilişkin tüm hususlarda karar vermeye yetkili organdır. Sınır Ticareti Belgesi ve İthalat Uygunluk Belgesi başvurularını ve bu karar kapsamındaki ithalat ve ihracata ilişkin diğer konuları da karara bağlar. İl Değerlendirme Komisyonu üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve katılımcıların oy çokluğu ile karar verir. Komisyonun sekretarya hizmetleri İl Ticaret Odası veya İl Ticaret ve Sanayi Odası tarafından yürütülmektedir. Komisyon; 2016/8478 Sayılı Karar kapsamındaki illerin Vali veya Vali Yardımcısı başkanlığında İl Jandarma Komutanlığı ya da İl Emniyet Müdürlüğü temsilcisi, Defterdar, Gümrük Müdürü, Bilim, Sanayi ve Teknoloji İl Müdürü, Ticaret İl Müdürü, Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürü, İl Ticaret Odası veya İl Ticaret ve Sanayi Odası ile Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği Temsilcilerinden oluşan komisyondur.

Sınır Ticaret Belgesi Nasıl Alınır?

Sınır Ticaret Belgesi, ilgili Valilikler tarafından düzenlenir. Karar kapsamındaki illerde yerleşik 1(bir) yıllık esnaf veya tacirler sınır ticaret belgesi almak üzere ilgili ildeki Ticaret Odası veya İl Ticaret ve Sanayi Odası'na şahsen veya kanuni vekilleri aracılığıyla başvurur. Söz konusu odalar talepleri 5 iş gününde Ticaret İl Müdürlüğündeki "Sınır Ticaret Büroları"na iletir, büro da 10 iş gününde gerekli incelemelerini yaparak İl Değerlendirme Komisyonuna sunar. Müracaatları uygun görülen esnaf ve tacirlere, Valilikçe en geç 15 iş gününde Sınır Ticaret Belgesi düzenlenir. Belgenin geçerlilik süresi 3 yıldır.

Sınır Ticaret Belge Sahiplerinin Dikkat Etmesi Gereken Hususlar

Sınır Ticaret Belgesi hiçbir şekilde devredilemez. Sınır Ticaret Belgesinin devredilmesinin tespiti halinde belge Valilikçe iptal edilir. İlgilinin sahibi, ortağı veya yöneticisi olduğu firmalar adına bir daha Sınır Ticaret Belgesi düzenlenmez.

Sınır Ticaret Belgesini Kimler Alamaz?

12.4.1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu, 7.2.2013 tarihli ve 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun, 21.3.2007 tarihli ve 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu, 26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, 10.7.1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun, 15.7.1950 tarihli ve 5682 sayılı Pasaport Kanunu, 4.1.1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu ile 20.2.1930 tarihli ve 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanunda sayılı suçlardan, kesinleşmiş mahkûmiyet kararları bulunan esnaf ve tacir ile bunların sahibi, ortağı veya yöneticisi olduğu firmalara, cezalarını çekmiş yada affa uğramış dahi olsalar Sınır Ticaret Belgesi düzenlenmez. Belirtilen suçlardan dolayı kesinleşmiş mahkûmiyet kararı bulunduğu sonradan tespit edilenlerin sınır ticaretine ilişkin belgeleri Valilikçe iptal edilir ve bu kişilerin yeni talepleri değerlendirilmeye alınmaz.

İthalat Uygunluk Belge Sahiplerinin Dikkat Etmesi Gereken Hususlar

- İthalat Uygunluk Belgesinin geçerlilik süresi düzenlendiği tarihten itibaren 90 gün olup, bu süre uzatılamaz. Ancak Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığınca belirtilen tarım ürünlerinin ithalatında hasat dönemi dikkate alınarak bu belge daha kısa süreler için düzenlenebilir.
- Belge süresinin bir kısmının tarım ürünleri ile ilgili mevsimsel ithalat kısıtlamaları dönemine girmesi halinde bakiye süre kazanılmış hak teşkil etmez.
- İthalat Uygunluk Belgesi hiçbir şekilde devredilemez. Belgesinin devredilmesinin tespiti halinde belge Valilikçe iptal edilir. İlgilinin sahibi, ortağı veya yöneticisi olduğu firmalar adına bir daha İthalat Uygunluk Belgesi düzenlenmez.
- İlgili Karar kapsamında esnaf veya tacir ya da mağaza kiralyan tarafından ilgili gümrük kapısı veya Sınır Ticaret Merkezlerinden 30 gün içerisinde en fazla 75.000 ABD Doları karşılığı Türk Lirasına kadar değerde eşya ithal edilebilir.
- İthalatta tek ve maktu vergi uygulanır. Tek ve maktu vergi; gümrük vergisi oranı sıfır, katma değer vergisi ile özel tüketim vergisi oranları tam olarak hesaplanır.
- İthalat işlemlerinde eşyanın ilgili sınır ülkesinde üretildiğine veya imal edildiğine dair ithalatın yapılacağı ülkenin yetkili makamlarınca düzenlenen menşe şahadetnamesi ilgili gümrüklerce aranır. Üçüncü ülke menşeli ürünler bu Karar kapsamında ithalatına izin verilmez.
- Bu karar kapsamında ithal edilen ürünler sadece, Artvin, Ardahan, Kars, Iğdır, Ağrı, Van, Hakkari, Şırnak, Mardin, Şanlıurfa, Gaziantep, Kilis ve Hatay illerine satılabilir. Bu illerde yerleşik esnaf ve tacire yapılacak satış işlemlerinde, satış faturası ve ilgili nakliye belgeleri düzenlenir. Ürün satış faturası üzerine ilgili İthalat Uygunluk Belgesinin tarih ve sayısı da kaydedilir.
- Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığınca ihtiyaç duyulması halinde, bu Karar kapsamında yapılacak tarım ürünleri ithalatı, ülkemizdeki hasat dönemi dikkate alınarak mevsimsel kısıtlamaya tabi tutulabilir.

Sınır Ticareti Kapsamına Girmeyen Ürünler

- İhracı ve ithali ilgili mevzuatla yasaklanmış ve ithali belli kurum ve kuruluşlara bırakılmış maddeler.
- Ticaret politikası önlemleri kapsamındaki kota, korunma, damping ve sübvansiyona karşı vergi önlemlerine tabi ürünler.
- Petrol ve petrol ürünleri
- 29.6.2004 tarihli ve 5201 sayılı Harp Araç ve Gereçleri ile Silah, Mühimmat ve Patlayıcı Madde Üreten Sanayi Kuruluşlarının Denetimi Hakkında kanun kapsamındaki kontrole tabi ürünler.
- Her yıl Ocak ayında liste ile askıya çıkan, yıllık ithalat değer limitlerinde yer alan yasaklı Tarım ve Sanayi ürünleri.

Sınır Ticaret Belgesi (STB) Ve İthalat Uygunluk Belgesi (İUB) Nedir?

- 1) Gerçek dışı menşe belgesi ibraz edilerek ithal edildiği tespit olunan ürünler için eşyanın ithalinde ödenmesi öngörülen gümrük vergisi, eş etkili vergi, diğer vergi, mali ve ek mali yüklerin tamamı 21.7.1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre ilgililerden tahsil edilir ve 4458 sayılı Kanununun 234 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi hükmü çerçevesinde para cezası uygulanır.
- 2) Bu karar kapsamında ithal edilen, ancak bu Karar kapsamındaki iller dışında satıldığı tespit edilen ürünler için İthalat Rejim Kararı uyarınca alınması gereken vergilerin tamamı 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre ilgililerden tahsil edilir.
- 3) İthalat Uygunluk Belgesinde belirtilen miktardan fazla ithalat yapıldığının tespit edilmesi halinde, fazladan ithal edilen ürünler için gümrük mevzuatı uyarınca işlem yapılır.
- 4) Bu Karar kapsamında, vergi ve diğer mali yükümlülüklerini süresi içinde yerine getirmedikleri tespit edilenlerin İthalat Uygunluk Belgesi Valilikçe iptal edilir.
- 5) Birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarda belirtilen eylemleri gerçekleştirenlerin İthalat Uygunluk Belgeleri ilgili Valilikçe iptal edilir ve bunların sahibi, ortağı veya yöneticisi olduğu firmalar adına bir daha İthalat Uygunluk Belgesi düzenlenmez. Söz konusu fıkralarda belirtilen fiillerden, 5607 sayılı Kanunda suç olarak tanımlananlar hakkında aynı kanun hükümlerine göre işlem yapılır.
- 6) İthalat Uygunluk Belgesi düzenlenmesi ya da düzenlenmiş belge kapsamında ithalatın gerçekleştirilmesi sırasında gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu veya gerçeğe aykırı belge sunduğu tespit edilenlerin İthalat Uygunluk Belgeleri Valilikçe iptal edilir ve bunlara ve bunların sahibi, ortağı veya yöneticisi olduğu firmalar adına bir daha İthalat Uygunluk Belgesi düzenlenmez.

Sınır Ticareti Kapsamındaki Veriler;

Aktif 291 adet Sınır Ticaret Belgesi vardır. (31.12.2019 itibariyle)

2018-yılında 1226 adet İthalat Uygunluk Belgesi onaylanmıştır.

2019 yılında 1003 adet İthalat Uygunluk Belgesi onaylanmıştır.

2020 yılında Pandemiden ve İran-Razi Kapasında yapılan inşaat çalışmaları nedeniyle ithalat belgeleri onaylanmamıştır.

2019 yılı Van Kapıköy Gümrük Kapısından sınır ticareti kapsamında gerçekleştirilen ithalata ilişkin veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır. Tabloda yer alan bilgilere göre, Mart ve Nisan ayında ithalatın yoğun olduğu görülmektedir. Bu iki ayda 492.913,86 \$ (dolar) değerinde karpuz, Mart, Nisan ve Mayıs aylarında 277.464,60 \$ (dolar) değerinde kivi, Ocak, Mart, Nisan, Mayıs, Haziran, Ağustos ve Ekim aylarında toplamda 207.605,44 \$ (dolar) değerinde nişasta ithalatı, Ocak, Şubat, Mart ve Nisan aylarında 2.168.571,00 \$ (dolar) değerinde sofralık kuru sarımsak, Nisan ve Mayıs ayında 226.552,03 \$ (dolar) değerinde karalâhana, Mayıs, Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarında 864.467,50 \$ (dolar) değerinde ayçiçeği çerezlik, Temmuz ayında 143.850 \$ (dolar) kabuklu ceviz ve son olarak Eylül ayında 15.136 \$ (dolar) değerinde glikoz adlı ürünlerin ithalatı gerçekleştirilmiştir. Tabloya göre 2019 yılında çeşitli ürünler de toplamda 4.396.560,43 \$ (dolar) 'lık ithalat gerçekleştirilmiştir.

2020 yılında Pandemi ve İran-Razi Kapasında yapılan inşaat çalışmaları nedeniyle Kapıköy Sınır Kapasından 2016/8478 sayılı kanun çerçevesinde ithalat gerçekleşmemiştir.

